

Obsah

1) Období od 9. století do 70. let 18. století	7
Úvodem	9
O povaze starší literatury	10
Literatura z času prvopočátků národní kultury, románského stylu a rané gotiky	15
Období Velkomoravské říše a přemyslovského státu.	16
Kultura v době Velkomoravské říše a přemyslovského státu	19
Ústní slovesnost	21
Staroslověnské počátky české literatury.	21
Staroslověnské písemnictví v Čechách	23
Latinské písemnictví.	25
Počátky česky psané literatury.	28
Rozvoj národního písemnictví a vrcholná gotika.	31
Období Jana Lucemburského a Karla IV.	32
Společenské proměny a jejich důsledky pro literaturu	34
Česky psaná literatura z první poloviny 14. století	35
Latinské písemnictví.	39
Česky psaná literatura z druhé poloviny 14. století Tvorba duchovního zaměření.	40
Tomáš (Štítný) ze Štítného	42
Tvorba světského charakteru	44
Literatura husitské reformace a jejích dozvuků	49
Období příprav Přelom 14. a 15. století	50
Husovi předchůdci	51
Období vrcholného rozvoje.	52
Jan Hus.	53
Vývoj po Husově smrti.	56
Husovi pokračovatelé	59
Ostatní literatura husitského období	60

Petr Chelčický	63
Období dozvuků husitské éry	66
Literatura a kultura za doznívání husitské éry	69
Literatura z času humanismu a renesance	71
Historické souvislosti a proměny doby	72
Původ a vliv humanismu.	74
Humanismus a renesance	77
Počátky humanismu v Čechách	79
Latinský humanismus	80
Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic.	81
Další projevy latinského humanismu	82
Český (tzv. národní) humanismus	83
Původní česká tvorba	86
Humanismus a Jednota bratrská	88
Jan Blahoslav.	88
Dějepisné práce	91
Literatura z času baroka	95
Bílá hora a následující politicko-náboženský vývoj.	96
Vznik a vlastnosti baroka	99
Písemnictví v Čechách.	100
Překlady	101
Původní tvorba.	103
Homiletika	104
Duchovní poezie.	105
Dějepisné práce	109
Bohuslav Balbín	109
Exulantská literatura.	111
Dějepisné práce	111
Kancionály	113
Jan Amos Komenský.	115
Dílo.	117
Profil a souřadnice Komenského tvorby	121
Kultura 17. a 18. století	122

2) Období od 80. let 18. století do 80. let 19. století .	125
O povaze novodobé literatury.	126
Literatura z času osvícenství a klasicismu	133
Historické okolnosti a charakter doby	135
Původ a vlastnosti osvícenství	137
Klasicismus a jeho povaha.	139
Vědecká literatura a dějepisectví	140
Josef Dobrovský	143
Obrany českého jazyka	147
Zrod české novodobé poezie	149
Zrod novodobé publicistiky a prózy.	151
Zrod novodobého dramatu	154
Kultura z konce 18. století.	156
Literatura z času preromantismu,	
sbírání lidových písní a jejich ohlasů	159
Povaha doby	160
Vlastnosti preromantismu.	163
Pojetí jazyka a tvorby.	164
Josef Jungmann	167
Ohlas dávnověku.	171
Rozvoj slavistiky a myšlenka slovanské vzájemnosti.	175
Jan Kollár.	177
Lidová slovesnost a ohlasy.	180
František Ladislav Čelakovský.	182
Sentimentální povídka, historická próza, drama.	186
Literatura za vlivu romantismu	189
Povaha doby	190
Charakteristika romantismu.	195
Tvorba	198
Vlastenecká povídka ze současnosti.	201
Josef Kajetán Tyl	203
Lyrika, lyrizovaná poema a historická povídka	207

Karel Hynek Mácha	209
Nové využití folkloru, hledání mýtů a vliv pohádky . . .	215
Karel Jaromír Erben	216
„Obrazy z cest“ a „obrazy ze života“, idyla.	222
Božena Němcová.	225
Rozvoj publicistiky a příklon ke skutečnosti	230
Karel Havlíček Borovský.	232
Literatura za vlivu májové generace.	239
Společensko-politické	
a kulturní poměry 50. a 60. let	240
Rozvíjení kulturního života	243
Nástup májové generace	245
Rozpětí a žánrové zvrstvení tvorby	249
Představitelé májového proudu.	252
Jan Neruda.	253
Karolina Světlá.	259
Vývojový dosah tvorby májové generace	265
Literatura za vlivu ruchovců a lumírovců	267
Povaha a proměny doby.	269
Rozvoj kultury	271
Almanach Ruch a nástup ruchovců.	273
Svatopluk Čech	277
Lyrické ruchovského proudu	280
Historická próza	285
Časopis Lumír a zásady a cíle lumírovců	290
Jaroslav Vrchlický	292
Julius Zeyer.	297
Ohlas a podnětnost lumírovské tvorby	300

**3) Období od 90. let 19. století
po polovinu 40. let 20. století 303**

**Literatura ve znamení realismu,
naturalismu a impresionismu 305**

Krizový stav národní společnosti	306
Zrod a povaha realistického postoje ke skutečnosti	308
Vlastnosti a trvání realismu, naturalismu a impresionismu	309
Boje o český realismus a jeho ustavení	311
Realistická poezie	313
Josef Svatopluk Machar	314
Rozlehlost a rozmanitost literárního realismu	317
Póly (typy) realistického písemnictví	320
Ignát Herrmann	321
Vilém Mrštík	322
Teréza Nováková	324
Český naturalismus	326
Josef Karel Šlejhar	327
Karel Matěj Čapek Chod	328
Český impresionismus	330

Literatura ve znamení dekadence a symbolismu 335

Společensko-národní okolnosti 90. let	338
Evropská dekadence a symbolismus	340
Žánrové zastoupení dekadence a symbolismu v české literatuře	341
Dekadentní poezie z přelomu 80. a 90. let	342
Dekadentní poezie 90. let	344
Symbolistická poezie	348
Poetika a cesty symbolismu	350
Otokar Březina	353
Antonín Sova a ti druzí	354
Ohlas a význam symbolismu	355
Kultura v čase dekadence a symbolismu	356

Literatura po odvratu od symbolismu.	359
Společenské okolnosti po konec první světové války. . .	360
Literatura nonkonformního postoje	363
Viktor Dyk	366
Karel Toman	367
František Gellner	369
Prozaické projevy nonkonformního proudu.	371
Naturismus a vitalismus	375
Fráňa Šrámek	376
Další projevy směru a jeho protiklad	378
Novoklasicismus, předválečná moderna, civilismus. . .	380
Literatura domova a nadosobního osudu	385
Literatura na mnohosti uměleckých cest	389
Společensko-historické poměry ve 20. a 30. letech. . .	390
Literatura s tematikou války.	394
Jaroslav Hašek	397
Primitivismus, naivismus a proletářská literatura . . .	399
Poetismus, avantgarda, surrealismus	404
Vítězslav Nezval a ti druzí	406
Surrealismus	411
Čapkovský proud.	416
Karel Čapek a ti druzí	418
Společenský román a socialistický realismus	425
Iván Olbracht	427
Psychologická próza	428
Literatura existenciální a spirituální (nábožensky zduchovělá)	431
Podněty, východiska a zacílení existenciálního a spirituálního písemnictví	432
František Halas a ti druzí	433
Spirituální písemnictví	438
Jaroslav Durych a Jan Čep.	439
Sbližování cest	442

Literatura v čase ohrožení národní kultury	445
Tíživost společenské a národní situace	447
Dvojitá podoba protektorátní literatury	449
První větev protektorátního písemnictví	450
Druhá větev protektorátního písemnictví	454
Jiří Orten	457
Skupina 42	458
4) Období od roku 1945 po konec 20. století.	461
Literatura v čase obnovených tvůrčích možností	461
Společenské okolnosti a politický vývoj	466
Literatura ve výhni polemik a sporů	469
Stav a profil poválečné poezie	471
Poezie na předělu časů	472
Tvorba a básnická seskupení	474
Jiří Kolář a ti druzí	476
Zvraty a nesmiřitelné protiklady	478
Poválečná próza	480
Próza na staronových cestách	480
Literatura o válce a nástup socialisticko-realistické prózy	482
Jiří Weil, Jiří Mucha, Egon Hostovský	484
Divadlo a drama na předělu doby	486
Podoby pokvětnového dramatu	488
V horizontu kultury	491
Literatura v čase omezovaných tvůrčích možností	495
Povaha a proměna společenských okolností	499
Doba a vymezování literárního prostoru	502
Literatura v první polovině 50. let	504
Ineditní (nevydávaná) tvorba	510
Jiří Kolář	513
Egon Bondy a ti druzí	514
Staří a noví surrealisté	515
České písemnictví v exilu	516
Oficiální literatura v druhé polovině 50. let	518
Podoby poezie	519

Časopis Květen a tzv. poezie všedního dne	520
František Hrubín a ti druzí	522
Podoby prózy.	523
Edvard Valenta a ti druzí	524
Podoby dramatu	526
V horizontu kultury	528
Literatura v čase vydobývaných tvůrčích možností . . .	531
Společenské poměry a jejich vývoj	535
Názorový rámec tvorby	538
Tvář poezie.	541
Nástup a tvorba mladé básnické generace	542
Podíl mladší vrstvy střední generace	544
Podíl starší vrstvy střední generace	547
Vladimír Holan, Vilém Závada, Jaroslav Seifert	549
Mezi tradicí, spiritualitou, surrealismem a básnickým experimentem	551
Písňe a písničkáři	553
Tvář a cesty prózy	555
Josef Škvorecký.	556
Próza s válečnou tematikou	557
Ladislav Fuks	559
Próza s tematikou všednodennosti	560
Vladimír Páral	562
Společensky kritická próza	563
Historická próza	567
Bohumil Hrabal (1914-1997)	570
Experimentální próza	572
Divadlo a drama 60. let	574
Drama ve velkých divadlech.	576
Studijní scény a jejich autoři	580
Divadla malých forem a jejich autoři	583
V horizontu kultury	587

Literatura v čase „znormalizovaných“ tvůrčích možností	595
Společensko-politické poměry a jejich vývoj	601
Názorový rámec tvorby	605
Poezie na oficiální scéně	608
Tzv. pětatřicátníci	609
Básnické návraty	611
Mladí básníci a písničkáři	614
Próza na oficiální scéně	616
Současná (městská a vesnická) próza	617
Prózy o dávné i nedávné historii	620
Vzpomínková próza	624
Bohumil Hrabal a Ota Pavel	626
Drama a divadlo za „normalizačních“ okolností	627
Tvář dramatu.	630
Malá a studijní divadla v 70. a 80. letech	633
Domácí ineditní (nevydávaná) tvorba	636
Poezie a samizdat	637
Karel Šiktanc	639
Poezie a dvojí underground.	640
Próza v samizdatu	645
Ludvík Vaculík	648
Próza v undergroundu	651
Drama a dramatici bez jeviště	654
Povaha a horizont tvorby	655
Josef Topol	657
Václav Havel	658
Česká literatura v exilu	660
Milan Kundera	666
Nové tváře exilové prózy.	668
V horizontu kultury	670
Jmenný a věcný rejstřík	679